

تحلیل محتوای ارتباطی تمرین های قرآن پایه دوم ابتدایی (چاپ ۱۳۹۹) بر اساس اهداف در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی

علی اصغر اعتمادی^۱، حامد رستگاریان^۲

^۱دانشجوی مقطع کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، شیراز، ایران(نویسنده مسئول)

^۲دانشجوی مقطع کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، شیراز، ایران

چکیده

در نظام تعلیم و تربیت متمرکز، مهم ترین ابزار و رسانه آموزشی همان کتاب درسی است. تحلیل محتوای کتاب درسی به ما کمک می کند تا نسبت به نواقص موجود در کتاب درسی آگاهی پیدا کرده و برای رفع آن اقدام کنیم. پژوهش حاضر، با هدف بررسی میزان ارتباط تمرین های قرآن پایه دوم ابتدایی با اهداف موجود در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی انجام شده است. روش تحقیق در این پژوهش، استفاده از روش های آماری توصیفی به همراه تحلیل محتوای ارتباطی است. اهداف مشخص شده در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی، طبقات این تحلیل و پژوهش را تشکیل داده و تمرین ها بر اساس آن بررسی می شوند. واحد ثبت در این پژوهش «مضمون تمرین» است و واحد زمینه نیز همان درس های کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی هستند. نمونه آماری نیز کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی است که به صورت تصادفی انتخاب شده است. یافته های این پژوهش نشان دهنده آن است که از کل تمرینات موجود در کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۳۹/۲۸ درصد از تمرینات دارای اهداف در حیطه دانشی، ۵۸/۹۲ درصد در حیطه روانی- حرکتی و تنها ۷/۱۴ درصد از تمرینات دارای اهداف در حیطه عاطفی بودند. لذا نتایج بیانگر این موضوع است که اهداف در حیطه عاطفی در کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی چندان مورد تاکید و توجه نبوده و با توجه به اهمیت این حیطه در یادگیری، باید اقدامات مناسبی توسط مسئولان، مولفان کتب درسی و معلمان ابتدایی جهت تحقق اهداف در حیطه انجام گیرد.

واژگان کلیدی: قرآن پایه دوم ابتدایی، کتاب راهنمای معلم، اهداف شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی

۱. مقدمه

محتوا یکی از عناصر هر برنامه درسی است. محتوای برنامه درسی شامل دانش ها، فرآیندها و ارزش هاست که دانش آموز در ضمن آموزش یا در فرایند یاددهی - یادگیری با آن در تعامل قرار می گیرد [۱]. محتوای برنامه درسی دربردارنده دانش ها (حقایق، تبیین ها، اصول، تعاریف)، مهارت ها و فرآیندها (خواندن، نوشتن، حساب کردن، تفکر منطقی، تصمیم گیری، ایجاد ارتباط) و ارزش ها (خوب و بد، درست و نادرست، زشت و زیبا) است [۲].

هر محتوا برای ارائه به دیگران نیازمند ابزار و وسایلی است؛ یک کتاب، یک روزنامه، سخنان یک فرد، یک فیلم، یک تصویر، یک نقاشی و ... وسایل و ابزاری هستند که اطلاعات و داده ها در آن نگهداری شده و منتقل می شوند. این ابزارها و وسایل، رسانه نامیده می شوند [۳]. لذا محتوای برنامه درسی در نظام های آموزشی کشور های مختلف جهان، کتاب درسی است [۱].

تحقق اهداف آموزش و پرورش از طریق برنامه های درسی و منابع کمک آموزشی صورت می گیرد و کتاب درسی یکی از مهمترین مراجع و منابع یادگیری دانش آموزان و نظام آموزشی به شمار می رود. در کشور ما فعالیت های آموزشی در چهارچوب کتاب های درسی تحقق می یابد. در تمام کشور برای هر موضوع درسی در هر پایه تحصیلی یک کتاب درسی تألیف می شود و در بین مدارس توزیع می گردد، معلمان فعالیت های خود را بر محور کتاب های درسی متمرکز می کنند، امتحان و ارزشیابی عمدتاً محدود به مطالب کتاب های درسی است. از این رو این وسیله آموزشی در نظام آموزشی دارای نقش بسیار مهمی است و کتاب های درسی به خاطر اهمیت زیادی که در تحقق اهداف آموزشی دارند کانون توجه تمام دست اندرکاران آموزش و پرورش هستند [۴]. اهمیت کتاب های درسی در نظام های آموزشی متمرکز، مانند ایران که تقریباً تمام عوامل آموزشی بر اساس محتوای آن تعیین و اجرا می شود، بیش از سایر انواع نظام های آموزشی است و به همین خاطر، صرف وقت نیروهای متخصص در بررسی و تحلیل کتاب های درسی می تواند راهگشای حل بسیاری از مشکلات جاری آموزشی باشد [۵].

از آنجایی که نظام آموزش و پرورش کشور ما به صورت متمرکز است و برنامه درسی موجود در آن وابسته به کتب درسی تدوین شده است. بدین جهت تنظیم و انتخاب محتوای مناسب در کتب درسی بسیار حائز اهمیت است. اگر محتوا به صورت ناقص باشد یا تناسبی با درک ذهنی و توانایی دانش آموزان نداشته باشد، یادگیری کامل و اثربخشی را به دنبال نخواهد داشت.

کلیه اعمال و رفتارهای انسان و فعالیت هایی که در زمینه ی کار و زندگی صورت می گیرد، معطوف به هدف یا هدف هایی است. اهدافی که انسان برای خود ترسیم می کند ممکن است از نظر اجتماعی، منفی، بی حاصل و یا مثبت باشد. علاوه بر اشخاص، سازمان ها و نهاد های اجتماعی نیز بر اساس هدف های مثبت و معینی تأسیس می شوند و به جامعه خدمت می کنند. یکی از این نهاد ها، وزارت آموزش و پرورش است که هدف آن «انسان سازی» است. چنین هدفی، مسئولیت خطیر و مهمی را بر عهده این نهاد اجتماعی محول می کند. در حقیقت هدف و تعلیم و تربیت، لازم و ملزوم یکدیگرند و یکی بدون دیگری معنا و مفهوم ندارد. بدیهی است، هدف های آموزش و پرورش از نظر ماهیت مثبت اند زیرا این نهاد وظیفه دارد که افراد را در جهت خیر و نیکی رهنمون سازد. بدین جهت، انتخاب هدف های مثبت، مفید و مناسب در امور آموزشی بیشترین اهمیت را دارد. به ویژه که هدف ها پایه و اساس کلیه فعالیت های معلم و دانش آموز را تشکیل می دهد [۶].

هدف موقعیتی است که می خواهیم به آن برسیم و اشتیاق رسیدن به آن، محرک فعالیت های معینی است که وصول آن را ممکن می سازد. دلیل وجودی هر نظام آموزشی، تحقق هدف های آن نظام است. اگر هدف های مورد نظر به درستی تحلیل و اولویت های آن به روشنی تعیین و تصریح نشده باشد، امکان حرکت و فعالیت صحیح، و در نهایت تحقق هدف های آموزشی در درون آن نظام غیر ممکن خواهد بود، زیرا بر اساس هدف های آموزشی است که برنامه ریزی آموزشی، برنامه ریزی درسی و فعالیت های درون نظام آموزشی شکل می گیرد. فعالیت های آموزشی زمان صحیح و درست اجرا خواهند شد که هدف و

منظور فعالیت‌ها به روشنی معین شده باشند، و تمرینها و پرسش هایی که برای سنجش میزان دستیابی به نتایج مهم آموزشی طرح می شوند، هنگامی صحیح و معتبر خواهد بود که بر اساس نتایج معین شده، صریح طراحی شده باشند. به عبارت دیگر، اگر اهداف آموزشی تعیین نشوند و یا مبهم باشند، هیچ مبنای معتبری برای طراحی و انتخاب محتوا، پرسشها و تمرینات، مواد، وسایل و روش های تدریس در دسترس نخواهد بود. [۷].

هدف های رفتاری عبارتند از اعمال، رفتارها، حرکات و آثاری که قابل مشاهده کردن، شنیدن، لمس کردن و قابل سنجش می باشند. هدف های رفتاری تغییراتی است که معلم انتظار دارد تا در آغاز هر درس و قبل از شروع درس جدید در رفتار دانش آموز مشاهده کند که در این صورت آن را «رفتارورودی» می گوئیم و یا این که پس از آموختن درس جدید، رفتار اخیر «رفتار خروجی» با «رفتار پایانی» نامیده می شود. [۶].

هدف های رفتاری در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی دسته بندی می شوند. در کتاب راهنمای معلم هر کتاب درسی نیز اهداف بر اساس این حیطه ها آورده می شود. لذا برای تحقق این اهداف، باید تمرین و فعالیت های مناسبی در کتاب درسی برای هر یک از آن ها به صورت جداگانه یا ترکیبی از آن ها آورده شود.

در آخرین قسمت مربوط به متن اصلی هر درس، بخش یا فصل، تمرین، پرسش و یا فعالیت‌هایی جهت سنجش و ارزیابی میزان آموخته های فراگیران ارائه می‌شود. ارائه پرسش‌ها نه تنها توجه فراگیر را به نکته های اصلی متن، جلب می کند، بلکه فراگیر با حل تمرینها، پاسخگویی به سوالات و انجام فعالیت‌ها به گونه‌های متعدد، خود را ارزیابی می‌کند که تا چه اندازه توانایی دارد تا آموخته‌هایش را در موقعیت های مختلف به کار ببرد. طرح پرسش در داخل متن موجب فعال سازی ذهن در هنگام یادگیری می‌شود و پرسش‌هایی که در پایان هر درس ارائه می‌شوند موجب مرور و درک مفاهیم اصلی متن، ارزیابی و تشخیص نقاط قوت و ضعف یادگیری برای دانش آموز و معلم است [۸].

پارمحمدیان (۱۳۸۱) در تعریف تحلیل محتوا با رویکرد کتاب درسی اینگونه اظهار نظر می کند: «تحلیل محتوا یک روش پژوهش منظم برای توصیف عینی و کمی محتوای کتاب های و متون برنامه درسی یا مقایسه پیام ها و ساختار محتوا با اهداف برنامه درسی است» [۹]. بر این اساس می توان برای تحلیل محتوای کتاب های درسی زمینه ها و کاربردهای متنوعی را در نظر گرفت. یکی از کاربردهای نگاه تحلیلی در مطالعات محتوای درسی، مطالعه و تحلیل اثرات محتوای درسی (تمرین ها و پرسش های متن) بر میزان تحقق اهداف اساسی شناختی، عاطفی و مهارت های آموزش و پرورش می باشد. اهداف آموزش و پرورش بر اساس اصول کلی رشد همه جانبه دانش آموزان و تأمین نیازهای اشتغال جامعه و به طور کلی دستیابی به انسان مطلوب، مجموعه ای از اهداف «علمی - فناوری»، «اخلاقی - اجتماعی» و «مهارتی - فنی» را تعیین نموده است. محتوای درسی در حقیقت پل ارتباط دهنده این اهداف با نیازهای واقعی است و وظیفه فراهم سازی فرصت های یادگیری و رشد دانش آموزان در هر یک از حوزه های سه گانه فوق را بر عهده دارد. لذا مطالعه و تعیین موفقیت برنامه درسی در نیل به اهداف فوق از مهمترین دغدغه های تحلیلگران متون درسی است [۸].

هدف پژوهش حاضر نیز بررسی میزان تحقق اهداف جزئی در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی تدوین شده در کتاب راهنمای معلم از طریق تمرینات و پرسش‌های کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی است و این پژوهش به این منظور انجام شده است که مشخص شود، تمرینات کتاب تا چه اندازه توانسته اند اهداف تعریف شده را پوشش دهند و برنامه‌ریزان کتب درسی در تألیف پرسشها و تمرینات کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی تا چه حدی اهداف کتاب راهنمای معلم را اساس کار خود قرار دانسته‌اند.

۲. پیشینه پژوهش

در بررسی پیشینه پژوهش معلوم شد که باره موضوع مورد بحث، پژوهش های زیادی انجام نشده است؛ با این حال به برخی از آنان در ادامه اشاره شده است.

نتایج پژوهش موسوی و بابائی (۱۳۹۹) با عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی اهداف و تمرین های کتاب مطالعات پایه ششم ابتدایی»، نشان داد که ۵۵/۳ درصد تمرین های کتاب مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی با اهداف ارتباط دارد و ۵۴ درصد تمرین های کتاب مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی با اهداف ارتباط ندارد [۱۰].

نتایج پژوهش خادمی، نوروزی مصیر و اکبری (۱۳۹۹) با عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی تمرینهای کتاب آموزش قرآن پایه دوم دبستان بر اساس اهداف تعیین شده در کتاب راهنمای معلم»، حاکی از آن است که از مجموع ۷۰ هدف تعریف شده در کتاب راهنمای معلم، ۵۹ هدف یعنی ۸۴/۲۸ درصد از اهداف با تمرینها مطابقت دارند و ۱۱ هدف دیگر یعنی ۱۵/۷۱ درصد از اهداف با تمرینها همخوانی ندارد؛ این آمار و ارقام بیانگر این است که تمرینهای کتاب آموزش قرآن پایه دوم دبستان در حد خوبی با اهداف کتاب راهنمای معلم، هماهنگی لازم را دارد [۱۱].

ریاحی مهابادی، رئیس، ذوالفقاری دهکردی و جونقانی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی تمرین های کتاب فارسی پایه سوم دوره ابتدایی براساس اهداف متن نوشتاری مهارتهای خوانداری»، بیان کرد که تمرین کتاب در حد قابل قبولی با اهداف درس هماهنگی لازم را دارد ولیکن باتوجه به فرآیند تحولات چاپ این کتاب، انتظار می رفت که تمرین دروس هماهنگی بیشتری با اهداف درس داشته باشد. در این میان تمرین درس های، ششم و شانزدهم کمترین میزان ارتباط را با اهداف درس دارند [۱۲].

یافته های پژوهش لطفی و احمدی (۱۳۹۹) با عنوان «تحلیل محتوای کمی ارتباطی متن نوشتاری بر اساس اهداف کتاب فارسی خوانداری پایه ی پنجم ابتدایی»، نشان می دهد که درس ۱۰ کمترین ارتباط را با اهداف تعیین شده داشت ۸۶ درصد اهداف تعیین شده در متن نوشتاری وجود نداشت و درس ۵ کاملاً بر اساس اهداف تعیین شده بود در مجموع، ۴۵ هدف تدوین شده در سند برنامه ی درسی در بخش اصلی متن نوشتاری کتاب و ۳۰ هدف تدوین شده در بخش مکمل متن نوشتاری کتاب وجود دارد. ۳۷ هدف تدوین شده در سند برنامه ی درسی در هر دو بخش متن نوشتاری کتاب وجود ندارد. بهتر است مولفین برای اهدافی که محتوای متناظری برای آنان وجود ندارد، محتوایی را در کتاب درسی در نظر بگیرند؛ همچنین میتوانند اهداف را تعدیل نمایند [۱۳].

یافته های پژوهش نادری بلداجی، نادری و عربی جونقانی (۱۳۹۹) تحت عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی کتاب هدیه های آسمانی دوم دبستان براساس اهداف مورد انتظار»، حاکی از آن است که اهداف به طور متوازن در متن درس رعایت نشده است. همچنین داده های آماری این موضوع را به ما می رسانند که هدف امام شناسی با ۱۱/۵۳ درصد به کار برده شده نسبت به اهمیت آن به مقدار کمی به کار برده شده است. در این داده ها هدف مراسم با ۳/۸ درصد کمترین و اهداف خدانشناسی و آداب با ۲۶/۹ درصد بیشترین اهداف به کار برده شده در ده درس ابتدایی هستند [۱۴].

نتایج پژوهش قورچائی و کار (۱۳۹۹) با عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی تمرین ها و اهداف کتاب ریاضی جدیدالتالیف پایه ششم ابتدایی»، نتایج حاکی از آن است که تمرینات کتاب در حد قابل قبولی با اهداف آموزشی هماهنگی دارد؛ به طوری که نزدیک به ۸۵٪ از اهداف کتاب توسط تمرین ها پوشش داده شده اند. اما انتظار میرفت باتوجه به جدیدالتالیف بودن کتاب حاضر میزان هماهنگی بیشتر از این می بود [۱۵].

علی بلاغی و تیموری (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی اهداف تدوین شده در کتاب راهنمای معلم بر اساس متن نوشتاری کتاب فارسی پایه ششم ابتدایی (چاپ ۱۳۹۸)»، نشان دادند که از مجموع ۱۰۶ هدف تعریف شده در کتاب راهنمای معلم، ۶۷ هدف یعنی ۶۳٪ اهداف با متن نوشتاری مطابقت دارد و ۳۹ هدف دیگر یعنی ۳۷٪ اهداف با متن نوشتاری همخوانی ندارد. این آمار و ارقام بیانگر این است که متن نوشتاری کتاب فارسی پایه ششم ابتدایی در حد قابل قبولی با اهداف کتاب راهنمای معلم، هماهنگی لازم را دارد اما انتظار میرفت با توجه به جدید التالیف بودن کتاب، مقدار هماهنگی بیشتر از این می بود [۱۶].

یافته های پژوهش علی بلاغی و تیموری (۱۳۹۸) تحت عنوان «تحلیل محتوای ارتباطی تمرین های درسی کتاب مطالعات اجتماعی پایه ششم (چاپ ۱۳۹۸)» بر اساس اهداف رفتاری تدوین شده در کتاب راهنمای معلم، توضیح می دهد که از مجموع ۷۳ هدف رفتاری تدوین شده در کتاب راهنمای معلم، ۵۶ هدف یعنی ۷۷٪ اهداف دارای تمرین می باشند و ۱۷ هدف یعنی ۲۳٪ اهداف دارای تمرین نمی باشند. همچنین اطلاعات حاصل از یافته ها حاکی از آن بود که از مجموع ۱۲۳ تمرین موجود در کتاب مطالعات اجتماعی، ۸۸ تمرین یعنی ۷۲٪ تمرین ها در راستای تحقق اهداف می باشند و ۳۵ تمرین یعنی ۲۸٪ تمرین ها در راستای تحقق اهداف نمی باشند. داده های فوق بیانگر این است که تمرین های کتاب در حد قابل قبولی با اهداف کتاب راهنمای معلم، هماهنگی داشته و تا حد مطلوبی تمرین ها موجب محقق شدن اهداف شده اند. اما انتظار می رفت با توجه به جدید التالیف بودن کتاب، مقدار هماهنگی بیشتر از این می بود [۱۷].

یافته های اسدی، رجبلو، اصغر زاده و شیرازی (۱۳۹۷) با عنوان «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی اهداف بر اساس متن نوشتاری کتاب جدید التالیف علوم تجربی پایه ششم ابتدایی»، حاکی از آن است که متن نوشتاری در حد قابل قبولی با اهداف درسی هماهنگی لازم را دارد اما انتظار می رفت با توجه به جدیدالتالیف بودن کتب حاضر و نواقصی که کتب قبلی داشته است مقدار هماهنگی بیشتر از این می رسید درس های دوازدهم و چهاردهم در این بین کمترین ارتباط متن را با اهداف هر درس دارند [۱۸].

نتایج پژوهش شیرازی، آذر مهر، کلاتی و ترابیان (۱۳۹۵) با عنوان «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی اهداف بر اساس متن نوشتاری کتاب جدید التالیف فارسی مهارت های خوانداری پایه دوم ابتدایی»، حاکی از آن است که تمرینات متن نوشتاری در حد قابل قبولی با اهداف درسی هماهنگی لازم را دارد اما انتظار می رفت با توجه به جدیدالتالیف بودن کتب حاضر و نواقصی که کتب قبلی داشته است مقدار هماهنگی بیشتر از این می رسید. درس های هشتم و نهم و پانزدهم در این بین کمترین ارتباط تمرینات با اهداف هر درس را دارند [۱۹].

۳. اهداف پژوهش

۳-۱ هدف اصلی: بررسی میزان ارتباط تمرین های کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی و اهداف تعیین شده در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی.

۳-۲ اهداف فرعی:

۱- بررسی میزان ارتباط تمرین های هر درس با اهداف مشخص شده آن درس در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی.

۲- بررسی میزان ارتباط تمرین های کل کتاب قرآن دوم ابتدایی با اهداف مشخص شده در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی.

۳- بررسی میزان تحقق اهداف تعیین شده هر درس در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی براساس تمرینات موجود در همان درس.

۴- بررسی میزان تحقق اهداف تعیین شده در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی بر اساس تمرینات موجود در کل کتاب قرآن دوم ابتدایی.

۴. سوالات پژوهش

۱- چه میزان از اهداف تعیین شده هر درس در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی، در همان درس دارای تمرین است؟

۲- چه میزان از اهداف تعیین شده کل کتاب قرآن دوم ابتدایی در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی دارای تمرین است؟

۳- چه میزان از تمرین های هر درس از قرآن دوم ابتدایی در راستای تحقق اهداف تعیین شده همان درس در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی است؟

۴- چه میزان از تمرین های کل کتاب قرآن دوم ابتدایی در راستای تحقق اهداف تعیین شده در کتاب راهنمای معلم در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی است؟

۵. روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش، تحلیل محتوا از نوع ارتباطی است. «تحلیل محتوا گونه ای از پژوهش است که محتوای کیفی مشاهدات، تحقیقات تاریخی و اسناد متنی را با روش کمی بررسی می کند و داده های آماری را به داده های کیفی تبدیل می نماید. این روش را مطالعه عینی، کمی و نظام مند محتوای پیام برای دست یابی به تفسیر پیام، تعریف کرده اند» [۲۰].

۱-۵ تعیین جامعه آماری و نمونه آماری و ابزار اندازه گیری

جامعه آماری این پژوهش، کل کتاب های قرآن دوره ابتدایی است و از بین این جامعه آماری، کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی (چاپ ۱۳۹۹) به صورت تصادفی انتخاب شد. ابزار پژوهش در این تحقیق فرم تحلیل محتوای ارتباطی اهداف در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی و تمرین ها است.

۱-۱-۵ تعریف عملیاتی تمرین

منظور از تمرین در این پژوهش، بخش هایی از کتاب قرآن دوم ابتدایی است که با عنوان « انس با قرآن در خانه » آمده است. لذا بقیه بخش های کتاب به عنوان تمرین محسوب نمی شود.

۲-۵ طراحی نظام رمز گذاری

۲-۱-۵ تعیین طبقه بندی

طبقه بندی این پژوهش از نوع از پیش تعیین شده یا جعبه ای است. چراکه اهداف از کتاب راهنمای معلم قرآن پایه دوم ابتدایی استخراج شده است و طبقات این پژوهش همان اهداف دروس است.

۲-۲-۵ واحد محتوا

۲-۲-۱-۵ واحد ثبت

واحد ثبت در این پژوهش، «مضمون هر تمرین» است و چنانچه تمرینی بیش از یک مضمون داشته باشد، هر مضمون جداگانه رمزگذاری می شود.

۲-۲-۲-۵ واحد زمینه

در کتاب راهنمای معلم قرآن دوم ابتدایی، اهداف به صورت درس به درس آورده شده است و در این پژوهش نیز واحد زمینه، همان درس است. به عبارت دیگر تمرین ها در هر درس بررسی می شود.

۲-۳-۵ روش شمارش

از آنجایی که در این پژوهش به ازای هر هدف، یک تمرین نسبت داده می شود پس روش شمارش این پژوهش، «وجود یا عدم وجود» است.

۳-۵ رمز گذاری اطلاعات

به منظور رمزگذاری اطلاعات در این پژوهش، به هر طبقه یک کد اختصاص داده می شود که بر اساس شماره درس و شماره هدف مشخص گردیده است. مانند کد طبقه ۲-۳ برای هدف ۲ از درس ۳.

۴-۵ تعیین روش آماری

روش آماری استفاده شده در این پژوهش با توجه به نوع داده ها، روش آماری توصیفی است. برای سازماندهی و توصیف اطلاعات نیز از جدول استفاده شد.

۵-۵ پردازش اطلاعات و یافته های پژوهش

در این بخش پژوهش برای پاسخگویی به ۲ سوال اول تحقیق، ارتباط اهداف در سه حیطة شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی با تمرینات هر یک از دروس کتاب به صورت جداگانه بررسی می شود.

جدول ۱: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۱	آشنایی با الف کوچک	شناختی	۱-۱	*	
	آشنایی با دو صفت بخشندگی و مهربانی خدا در قالب پیام قرآنی	شناختی	۱-۲	*	
	تقویت مهارت ترکیب حروف با حرکات و خواندن کلمات و عبارات قرآنی	روانی-حرکتی	۱-۳	*	
	تقویت مهارت ترکیب حروف با حرکات و خواندن کلمات و عبارات قرآنی	روانی-حرکتی	۱-۴	*	
	یادآوری قرائت سوره های توحید و کوثر	شناختی	۱-۵	*	

*		۱-۶	عاطفی	تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن	
۳	۳	۶			
%۵۰	%۵۰	%۱۰۰		جمع	

جدول ۲: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۲ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۲	یادآوری قرائت سوره های ناس، فلق و عصر	شناختی	۲-۱	*	
	تقویت خواندن کلمات دارای تشدید	روانی-حرکتی	۲-۲	*	
	آشنایی با حروف ناخوانا در قالب حروف متمایز (رنگی)	شناختی	۲-۳	*	
	کسب مهارت خواندن با کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانا یا اتصال	روانی-حرکتی	۲-۴	*	
	تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن	عاطفی	۲-۵	*	
	جمع			۵	۴
			%۱۰۰	%۸۰	%۲۰

جدول ۳: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۳ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۳	توانایی روخوانی سوره حمد	روانی-حرکتی	۳-۱	*	
	توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ک»	روانی-حرکتی	۳-۲	*	
	آشنایی با پیام قرآنی درباره نیکوکاران	شناختی	۳-۳	*	
	علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سوره حمد	عاطفی	۳-۴	*	
	تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم	عاطفی	۳-۵	*	
	جمع			۵	۵
			%۱۰۰	%۱۰۰	%۰

جدول ۴: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۴ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۴	توانایی روخوانی سوره ناس	روانی-حرکتی	۴-۱	*	
	توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ه، ء، ة»	روانی-حرکتی	۴-۲	*	
	آشنایی با پیام قرآنی درباره پرهیز از اسراف	شناختی	۴-۳	*	
	علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سوره ناس	عاطفی	۴-۴	*	
	تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم	عاطفی	۴-۵	*	
	جمع			۵	۳

٪۴۰	٪۶۰	٪۱۰۰	
-----	-----	------	--

جدول ۵: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۵ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۵	توانایی خواندن سوره فلق	روانی-حرکتی	۵-۱	*	*
	علاقه به زیبا خواندن سوره فلق	عاطفی	۵-۲	*	*
	آشنایی با اشکال مختلف تنوین	شناختی	۵-۳	*	*
	توانایی روخوانی عبارات قرآنی دارای تنوین	روانی-حرکتی	۵-۴	*	*
	آشنایی با این پیام قرآنی که همه نعمت ها از خداوند است.	شناختی	۵-۵	*	*
	آشنایی با معنای کلمه های «نعمه» و «الله»	شناختی	۵-۶	*	*
	جمع		۶	۵	۱
		٪۱۰۰	٪۸۳/۳۳	٪۱۶/۶۶	

جدول ۶: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۶ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۶	توانایی خواندن سوره توحید و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۶-۱	*	*
	علاقه به زیبا خواندن سوره توحید	عاطفی	۶-۲	*	*
	آشنایی با نماد واو و یاء کوچک	شناختی	۶-۳	*	*
	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای واو و یاء کوچک	روانی-حرکتی	۶-۴	*	*
	آشنایی با پیام قرآنی درباره نماز	شناختی	۶-۵	*	*
	آشنایی با معنای کلمه «ذکر»	شناختی	۶-۶	*	*
	جمع		۶	۳	۳
		٪۱۰۰	٪۵۰	٪۵۰	

جدول ۷: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۷ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۷	توانایی خواندن سوره نصر و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۷-۱	*	*
	شناخت حرف همزه (ه) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکات کوتاه و تنوین	روانی-حرکتی	۷-۲	*	*
	آشنایی یا پیام قرآنی درباره شکر گذاری	شناختی	۷-۳	*	*
	آشنایی با داستان فتح مکه	شناختی	۷-۴	*	*
	علاقه به خواندن زیبای سوره نصر	عاطفی	۷-۵	*	*
	آشنایی با معنای کلمه «رزق»	شناختی	۷-۶	*	*

۱	۵	۶	جمع
٪۱۶/۶۶	٪۸۳/۳۳	٪۱۰۰	

جدول ۸: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۸ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۸	توانایی خواندن سوره کوثر و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۸-۱	*	
	توانایی خواندن کلمات دارای همزه به شکل «ئ»	روانی-حرکتی	۸-۲	*	
	آشنایی با این پیام قرآنی که باید از خداوند، پدر و مادر خود تشکر کنیم.	شناختی	۸-۳		*
	آشنایی با داستان کودک خدا پرست	شناختی	۸-۴	*	
	علاقه به خواندن زیباس سوره کوثر	عاطفی	۸-۵	*	
	جمع		۵	۳	۲
			٪۱۰۰	٪۶۰	٪۴۰

جدول ۹: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۹ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۹	توانایی خواندن سوره عصر و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۹-۱	*	
	علاقه به خواندن زیبای سوره عصر	عاطفی	۹-۲	*	
	آشنایی با این پیام قرآنی درباره انجام کارهای خوب	شناختی	۹-۳	*	
	آشنایی با داستان نخلستان بر دوش	شناختی	۹-۴	*	
	جمع		۴	۲	۲
			٪۱۰۰	٪۵۰	٪۵۰

جدول ۱۰: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱۰ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۱۰	توانایی خواندن سوره فیل و سوره ماعون و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۱۰-۱	*	
	علاقه به خواندن زیبای سوره فیل و سوره ماعون	عاطفی	۱۰-۲	*	
	توانایی خواندن کلمات دارای حرف همزه «أ»	روانی-حرکتی	۱۰-۳	*	
	آشنایی با داستان اصحاب فیل	شناختی	۱۰-۴	*	
	جمع		۴	۲	۲
			٪۱۰۰	٪۵۰	٪۵۰

جدول ۱۱: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱۱ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین		
				دارد	ندارد	
۱۱	توانایی خواندن سوره کافرون	روانی-حرکتی	۱۱-۱	*		
	علاقه به زیبا خواندن سوره کافرون	عاطفی	۱۱-۲	*		
	آشنایی با این پیام قرآنی که پاداش نبکی، نیکی کردن است.	شناختی	۱۱-۳	*		
	آشنایی با معنای کلمات جزء» و «احسان»	شناختی	۱۱-۴	*		
	جمع			۴	۳	۱
				%۱۰۰	%۷۵	%۲۵

جدول ۱۲: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱۲ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۱۲	توانایی خواندن سوره انشراح	روانی-حرکتی	۱۲-۱	*	
	علاقه به زیبا خواندن سوره انشراح	عاطفی	۱۲-۲	*	
	توانایی روخوانی عبارات قرآنی دارای تنوین فتنحه	روانی-حرکتی	۱۲-۳	*	
	آشنایی با پیام قرآنی درباره «پس از هر سختی، آسانی است.» و آیه صلوات	شناختی	۱۲-۴	*	
	آشنایی با داستانی درباره اخلاق خوب پیامبر (ص)	شناختی	۱۲-۵	*	
	جمع			۵	۳
			%۱۰۰	%۶۰	%۴۰

جدول ۱۳: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱۳ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین		
				دارد	ندارد	
۱۳	توانایی خواندن سوره تین و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۱۳-۱	*		
	علاقه به زیبا خواندن سوره تین	عاطفی	۱۳-۲	*		
	آشنایی با پیام قرآنی درباره دعا و برخی از دعاهای قرآنی	شناختی	۱۳-۳	*		
	آشنایی با داستان قهرمان بت شکن	شناختی	۱۳-۴	*		
	جمع			۴	۳	۱
				%۱۰۰	%۷۵	%۲۵

جدول ۱۴: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف درس ۱۴ قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	حیطه هدف	کد هدف	تمرین	
				دارد	ندارد
۱۴	توانایی خواندن آیات سوره قدر و عبارات قرآنی درس	روانی-حرکتی	۱۴-۱	*	

	*	۱۴-۲	شناختی	آشنایی با پیام قرآنی درس که هر چه می توانید قرآن بخوانید.
	*	۱۴-۳	شناختی	آشنایی با داستان باغی در میان آتش
	*	۱۴-۴	عاطفی	علاقه به زیبا خواندن سوره قدر
	*	۱۴-۵	عاطفی	تقویت علاقه خواندن روزانه قرآن کریم
۱	۴	۵	جمع	
%۲۰	%۸۰	%۱۰۰		

تمرین های کتاب بر اساس اهداف در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی، تحلیل و بررسی شد. سپس به سوال اول این پژوهش میپردازیم. بر اساس یافته موجود در جدول های شماره ۱ تا ۱۴، یافته های زیر بیان می شود:

برای درس اول کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۶ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۳ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۶ هدف، ۳ هدف معادل ۵۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۵۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

در درس دوم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۵ هدف، ۴ هدف معادل ۸۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۲۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

در درس سوم کتاب قرآن دوم ابتدایی نیز ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۱ هدف شناختی، ۲ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است که هر ۵ هدف معادل ۱۰۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است.

در درس چهارم کتاب قرآن دوم ابتدایی همانند درس قبل، ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۱ هدف شناختی، ۲ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۵ هدف، ۳ هدف معادل ۶۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۴۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس پنجم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۶ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۳ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۶ هدف، ۵ هدف معادل ۸۳/۳۳ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۱۶/۶۶ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس ششم کتاب قرآن دوم ابتدایی نیز همانند درس اول، ۶ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۳ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۶ هدف، ۳ هدف معادل ۵۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۵۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس هفتم کتاب قرآن دوم ابتدایی همانند درس پنجم، ۶ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۳ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی- حرکتی مشخص شده است. از بین این ۶ هدف، ۵ هدف معادل ۸۳/۳۳ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۱۶/۶۶ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس هشتم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۵ هدف، ۳ هدف معادل ۶۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۴۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس نهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۴ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۱ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۴ هدف، ۲ هدف معادل ۵۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۵۰ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس دهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۴ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۱ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۴ هدف، ۲ هدف معادل ۵۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۲ هدف دیگر نیز تمرین نداشته اند.

برای درس یازدهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۴ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۱ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۴ هدف، ۳ هدف معادل ۷۵ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۲۵ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس دوازدهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۲ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۵ هدف، ۳ هدف معادل ۶۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۲ هدف دیگر نیز تمرین نداشته اند.

برای درس سیزدهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۴ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۱ هدف عاطفی و ۱ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۴ هدف، ۳ هدف معادل ۷۵ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۲۵ درصد دیگر اهداف نیز تمرین نداشته اند.

برای درس چهاردهم کتاب قرآن دوم ابتدایی، ۵ هدف در کتاب راهنمای معلم ذکر شده که به صورت ۲ هدف شناختی، ۲ هدف عاطفی و ۱ هدف روانی-حرکتی مشخص شده است. از بین این ۵ هدف، ۴ هدف معادل ۸۰ درصد اهداف این درس دارای تمرین بوده است و ۱ هدف نیز تمرین نداشته است.

جدول ۱۵: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف کل کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

شماره درس	تعداد کل هدف ها	
	تمرین دارد	تمرین ندارد
جمع	۴۸	۲۲
	%۶۸/۵۷	%۳۱/۴۳

جدول ۱۶: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف در حیطه شناختی کل کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	تعداد هدف	چه تعداد از اهداف تمرین دارند؟	
			دارد	ندارد

۲	۱	۳	شناختی	۱
۰	۲	۲	شناختی	۲
۰	۱	۱	شناختی	۳
۰	۱	۱	شناختی	۴
۰	۳	۳	شناختی	۵
۲	۱	۳	شناختی	۶
۱	۲	۳	شناختی	۷
۱	۱	۲	شناختی	۸
۱	۱	۲	شناختی	۹
۱	۰	۱	شناختی	۱۰
۰	۲	۲	شناختی	۱۱
۰	۲	۲	شناختی	۱۲
۰	۲	۲	شناختی	۱۳
۰	۲	۲	شناختی	۱۴
۸	۲۱	۲۹	جمع	
%۲۷/۵۹	%۷۲/۴۱	%۱۰۰		

جدول ۱۷: توزیع تمرین ها بر اساس اهداف در حیطه عاطفی کل کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	تعداد هدف	چه تعداد از اهداف تمرین دارند؟	
			دارد	ندارد
۱	عاطفی	۱	۰	۱
۲	عاطفی	۱	۰	۱
۳	عاطفی	۲	۲	۰
۴	عاطفی	۲	۰	۲
۵	عاطفی	۱	۰	۱
۶	عاطفی	۱	۰	۱
۷	عاطفی	۱	۱	۰
۸	عاطفی	۱	۰	۱
۹	عاطفی	۱	۰	۱
۱۰	عاطفی	۱	۰	۱
۱۱	عاطفی	۱	۰	۱
۱۲	عاطفی	۱	۰	۱
۱۳	عاطفی	۱	۰	۱
۱۴	عاطفی	۲	۱	۱
	جمع	۱۷	۴	۱۳
			%۱۰۰	%۲۳/۵۲

جدول ۱۸: توزیع تمرین ها براساس اهداف در حیطه روانی-حرکتی کل کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	هدف	تعداد هدف	چه تعداد از اهداف تمرین دارند؟	
			دارد	ندارد
۱	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۲	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۳	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۴	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۵	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۶	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۷	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۸	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۹	روانی-حرکتی	۱	۱	۰
۱۰	روانی-حرکتی	۲	۲	۰
۱۱	روانی-حرکتی	۱	۱	۰
۱۲	روانی-حرکتی	۲	۱	۱
۱۳	روانی-حرکتی	۱	۱	۰
۱۴	روانی-حرکتی	۱	۰	۱
جمع		۳۴	۲۲	۲
		%۱۰۰	%۹۱/۶۶	%۸/۳۳

به منظور پاسخگویی به سوال دوم پژوهش، جدول های ۱۵ تا ۱۸ پردازش شده اند. بر اساس اطلاعات موجود در این جدول ها می توان گفت:

الف) بر اساس تحلیل و پژوهش انجام شده و اطلاعات موجود در جدول ۱۵، ۶۸/۵۷ درصد از کل اهداف ۱۴ درس قرآن دوم ابتدایی دارای تمرین بوده اند و ۳۱/۴۳ درصد از کل اهداف نیز تمرین نداشته اند.

ب) بر اساس تحلیل انجام شده و اطلاعات موجود در جدول ۱۶، ۷۲/۴۱ درصد از اهداف شناختی کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، دارای تمرین بود و ۲۷/۵۹ درصد از اهداف شناختی تمرین نداشتند.

ج) براساس تحلیل انجام شده و اطلاعات موجود در جدول ۱۷، ۲۳/۵۲ درصد از اهداف عاطفی کتاب قرآن دوم ابتدایی دارای تمرین بوده است و ۷۶/۴۸ درصد از اهداف عاطفی کتاب تمرین نداشته است.

د) بر اساس تحلیل انجام شده و اطلاعات موجود در جدول ۱۸، ۹۱/۶۶ درصد از اهداف روانی-حرکتی کتاب قرآن دوم ابتدایی، دارای تمرین بود و ۸/۳۳ درصد از اهداف روانی-حرکتی کتاب مذکور تمرین نداشته است.

جدول های زیر به منظور پاسخگویی به سوال ۳ و ۴ این پژوهش طراحی شده اند تا نشان دهیم که هر یک از تمرین های کتاب در راستای تحقق اهداف بوده اند یا خیر. بدین منظور تمرین ها با ذکر صفحه آن ها در هر جدول مشخص شده و به صورت درس به درس بررسی شده است.

جدول ۱۹: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱	انس با قرآن در خانه صفحه ۳	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۶	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۸	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۰	ندارد	ندارد	دارد
جمع	۴	۰	۳	
	٪۱۰۰	٪۰	٪۷۵	

جدول ۲۰: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۲ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۲	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۱	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۲	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۴	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۵	ندارد	ندارد	دارد
جمع	۴	۰	۴	
	٪۱۰۰	٪۰	٪۱۰۰	

جدول ۲۱: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۳ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۳	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۶	ندارد	دارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۷	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۹	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۰	ندارد	دارد	دارد
جمع	۴	۲	۳	
	٪۱۰۰	٪۲۵	٪۷۵	

جدول ۲۲: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۴ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۴	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۱	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۲	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۴	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۵	دارد	ندارد	دارد
جمع	۴	۲	۴	
	٪۱۰۰	٪۵۰	٪۷۵	

٪۱۰۰	٪۰	٪۵۰	٪۱۰۰	
------	----	-----	------	--

جدول ۲۳: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۵ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۵	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۷	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۲۹	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۳۱	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۳۳	دارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۰	۲	
	٪۱۰۰	٪۷۵	٪۰	٪۵۰

جدول ۲۴: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۶ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۶	انس با قرآن در خانه صفحه ۳۷	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۳۸	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۳۹	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۰	ندارد	ندارد	دارد
جمع	۴	۰	۳	
	٪۱۰۰	٪۲۵	٪۰	٪۷۵

جدول ۲۵: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۷ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۷	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۱	ندارد	دارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۲	دارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۳	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۷	دارد	ندارد	دارد
جمع	۴	۱	۳	
	٪۱۰۰	٪۷۵	٪۲۵	٪۷۵

جدول ۲۶: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۸ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۸	انس با قرآن در خانه صفحه ۴۹	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۵۰	ندارد	ندارد	دارد

انس با قرآن در خانه صفحه ۵۲	ندارد	ندارد	دارد
انس با قرآن در خانه صفحه ۵۴	ندارد	دارد	ندارد
جمع	۰	۱	۳
	%۰	%۲۵	%۷۵

جدول ۲۷: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۹ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۹	انس با قرآن در خانه صفحه ۵۷	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۵۹	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۶۰	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۶۲	ندارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۰	۱	
	%۱۰۰	%۲۵	%۰	%۲۵

جدول ۲۸: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱۰ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱۰	انس با قرآن در خانه صفحه ۶۳	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۶۴	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۶۸	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۰	ندارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۰	۳	
	%۱۰۰	%۰	%۷۵	%۲۵

جدول ۲۹: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱۱ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱۱	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۳	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۴	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۶	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۷	ندارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۰	۱	
	%۱۰۰	%۲۵	%۰	%۲۵

جدول ۳۰: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱۲ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱۲	انس با قرآن در خانه صفحه ۷۸	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۸۰	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۸۱	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۸۴	دارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۲	۰	۱
	٪۱۰۰	٪۵۰	٪۰	٪۲۵

جدول ۳۱: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱۳ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱۳	انس با قرآن در خانه صفحه ۸۵	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۸۹	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۹۱	دارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۹۲	دارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۳	۰	۱
	٪۱۰۰	٪۷۵	٪۰	٪۲۵

جدول ۳۲: توزیع اهداف براساس تمرین های درس ۱۴ کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تمرین	دارای کدام هدف است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی-حرکتی
۱۴	انس با قرآن در خانه صفحه ۹۳	ندارد	ندارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۹۵	دارد	دارد	ندارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۹۶	ندارد	ندارد	دارد
	انس با قرآن در خانه صفحه ۱۰۰	دارد	ندارد	ندارد
جمع	۴	۲	۱	۱
	٪۱۰۰	٪۵۰	٪۲۵	٪۲۵

به منظور پاسخگویی به سوال سوم پژوهش، جدول های ۱۹ تا ۳۲ تحلیل و بررسی شد. بر اساس اطلاعات موجود در این جدول ها می توان گفت:

در درس اول کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۷۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی-حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.

در درس دوم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۱۰۰ درصد آن ها دارای هدف روانی-حرکتی بوده اند و هیچکدام از تمرینات هدف عاطفی نداشتند.

- در درس سوم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۷۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و ۵۰ درصد از آن ها هدف عاطفی داشته اند.
- در درس چهارم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۵۰ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۱۰۰ درصد آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس پنجم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۷۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۵۰ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس ششم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۷۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس هفتم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۷۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۷۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و ۲۵ درصد از تمرینات، هدف عاطفی داشته اند.
- در درس هشتم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۷۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس نهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۲۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس دهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۷۵ درصد از تمرینات دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از تمرینات هدف شناختی و عاطفی نداشتند.
- در درس یازدهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۲۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۲۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس دوازدهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۵۰ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۲۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس سیزدهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۷۵ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی بوده اند و ۲۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و هیچکدام از آن ها هدف عاطفی نداشتند.
- در درس چهاردهم کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۵۰ درصد از تمرینات دارای هدف شناختی و ۲۵ درصد از آن ها دارای هدف روانی- حرکتی بوده اند و ۲۵ درصد از تمرینات نیز هدف عاطفی داشته اند.

جدول ۳۳: توزیع اهداف براساس تمرین های کل کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی

درس	تعداد تمرین	چه تعداد تمرین دارای هدف های زیر بوده است؟		
		شناختی	عاطفی	روانی- حرکتی
جمع	۵۶	۲۲	۴	۳۳
	٪۱۰۰	۳۹٪/۲۸	٪۷/۱۴	٪۵۸/۹۲

به منظور پاسخگویی به سوال چهارم پژوهش، جدول شماره ۳۳ پردازش و تحلیل شد. بر اساس مندرجات موجود در این جدول می توان گفت:

الف) بر اساس تحلیل و پژوهش انجام شده، ۳۹/۲۸ درصد از کل تمرین های کتاب قرآن دوم ابتدایی، دارای هدف شناختی بوده اند و ۶۰/۷۲ درصد از تمرین ها هدف شناختی نداشته اند.

ب) بر اساس تحلیل انجام شده، ۷/۱۴ درصد از کل تمرین های کتاب قرآن دوم ابتدایی، دارای هدف عاطفی بوده اند و ۷۲/۸۶ درصد از تمرین ها، هدف ن عاطفی نداشته اند.

ج) بر اساس تحلیل انجام شده، ۵۸/۹۲ درصد از کل تمرین های کتاب قرآن دوم ابتدایی، دارای اهداف روانی-حرکتی بوده اند و ۴۱/۰۸ درصد از تمرین ها، هدف روانی-حرکتی نداشته اند.

۶. بحث و نتیجه گیری

همانطور که اشاره شد اهداف دروس و کتاب در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی نگارش می شوند. لذا ضرورت دارد تا تمرین هایی برای هر یک از حیطه ها در نظر گرفته شود تا دانش آموزان بتوانند به خوبی حیطه های مختلف را فرا گیرند.

بر اساس یافته های موجود در این پژوهش در برخی از دروس کتاب، بین اهداف تدوین شده در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی در کتاب راهنمای معلم با تمرینات ارتباط مناسبی داشته و تمرینات در راستای تحقق اهداف بوده اند. به عنوان نمونه، براساس اطلاعات موجود در جدول های ۷ و ۲۵ که مربوط به درس هفتم کتاب قرآن دوم ابتدایی است، این موضوع به خوبی نمایان است. از طرفی دیگر، در برخی دروس حیطه های مختلف اهداف ارتباط چندان مناسبی با تمرین موجود در کتاب درسی ندارند. به عنوان نمونه براساس اطلاعات موجود در جدول های ۱۰ و ۲۸ که مربوط به درس دهم کتاب قرآن پایه دوم می باشد، نشانگر آن است که اهداف فقط در حیطه روانی-حرکتی دارای تمرین بوده اند و در حیطه شناختی و عاطفی درس تمرینی وجود نداشته است.

مطابق یافته های موجود در این پژوهش، ۷۲/۴۱ درصد از اهداف در حیطه شناختی، ۲۳/۵۲ درصد از اهداف در حیطه عاطفی و ۹۱/۶۶ درصد از اهداف در حیطه روانی-حرکتی دارای تمرین بوده اند. همچنین در کل تمرینات کتاب قرآن پایه دوم ابتدایی، ۳۹/۲۸ درصد تمرینات به حیطه شناختی، ۷/۱۴ درصد به حیطه عاطفی و ۵۸/۹۲ درصد نیز به حیطه روانی-حرکتی پرداخته بودند. این موضوع نشان می دهد که اهداف در حیطه شناختی و روانی-حرکتی به خوبی مورد توجه مولف کتاب بوده است اما اهداف در حیطه عاطفی چندان مورد توجه نبوده اند. از آنجایی که هر یک از حیطه ها، اهمیت و ضرورت به خصوص خود دارند، باید سعی شود تا اهداف قرآن پایه دوم ابتدایی در حیطه عاطفی نیز به خوبی محقق شوند. چراکه در صورت تحقق حیطه عاطفی دروس است که دانش آموز علاقه و انگیزه ای مضاعف جهت یادگیری هر چه بهتر آن درس را کسب می کند. بدین منظور مولفان محترم کتاب درسی در صورت امکان باید تمرین های بیشتری در حیطه عاطفی در نظر بگیرند. معلمان نیز باید با استفاده از تمرین های مناسب و روش های فعال یادگیری و توجه بیشتر به حیطه عاطفی، کمبود تمرین این حیطه را در کتاب درسی جبران کنند.

۷. پیشنهادها

- ۱) از آنجا که در تمارین کتاب قرآن دوم ابتدایی به اهداف عاطفی کمتر توجه شده است، می توان بخشی با موضوع و محتوای اشعار و جملات ادبی یا احادیث از پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار در مورد اهمیت و لزوم قرآن خواندن به تمرین های کتاب اضافه شود تا دانش آموزان با مطالعه و مرور آن نسبت به قرآن خواندن، تشویق و ترغیب شوند.
- ۲) معلم نیز می تواند تلاوت قاریان ممتاز را برای دانش آموزان پخش کند و یا از دانش آموزان بخواهد تا سوره های قرآنی را به خاطر بسپارند و سعی کنند آن ها را با صوت زیبا بخوانند. همچنین معلم می تواند برای دانش آموزان جایزه نیز تدارک ببیند که باعث علاقه هرچه بیشتر دانش آموزان به خواندن قرآن می شود.

۸. منابع

۱. نوریان، محمد. (۱۳۹۵). تحلیل برنامه درسی دوره ابتدایی ایران، چاپ دوم، تهران، انتشارات گویش نو.
۲. ملکی، حسن. (۱۳۹۲). برنامه ریزی درسی (راهنمای عمل)، چاپ هفدهم، تهران، انتشارات پیام اندیشه.
۳. جعفری هرندی، رضا. (۱۳۹۱). «تحلیل محتوای کتاب های درسی دوره ابتدایی به لحاظ میزان توجه به مباحث مهدویت»، فصل نامه علمی - پژوهشی مشرق موعود، سال ششم، شماره ۲۴.
۴. Rashidi, Marzieh. (2008), "TV review infallible in religious books, Persian and Iranian elementary school social studies, master`s thesis". Tarbiat Moallem University.
۵. Arambraster, B. B and T. H. Anderson (1993). A textbook of translation: Hashem Fardanesh, Journal of Education, No. 33, Spring.
۶. صفوی، امان اله. (۱۳۹۳). کلیات روش ها و فنون تدریس، چاپ پانزدهم، تهران، انتشارات معاصر.
۷. شعبانی، حسن. (۱۳۹۵). مهارت های آموزشی و پرورشی (روش ها و فنون تدریس)، جلد اول، چاپ بیست و نهم، ویراست سوم، تهران؛ انتشارات سمت.
۸. حسن مرادی، نرگس. (۱۳۹۵). تحلیل محتوای کتاب درسی، چاپ چهارم، تهران، انتشارات آبیژ.
۹. رسولی، مهستی، امیر آشنایی، زهرا. (۱۳۹۰). تحلیل محتوا با رویکرد کتاب درسی، چاپ اول، تهران؛ انتشارات جامعه شناسان.
۱۰. موسوی، مهسا؛ بابائی، مصطفی. (۱۳۹۹). «تحلیل محتوای ارتباطی اهداف و تمرین های کتاب مطالعات پایه ششم ابتدایی»، سومین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان.

۱۱. خادمی، نیما؛ نوروزی مصیر، حمیده؛ اکبری، زهرا. (۱۳۹۹). «تحلیل محتوای ارتباطی تمرینهای کتاب آموزش قرآن پایه دوم دبستان بر اساس اهداف تعیین شده در کتاب راهنمای معلم»، هفتمین همایش علمی پژوهشی توسعه و ترویج علوم تربیتی و روانشناسی ایران، تهران.
۱۲. ریاحی مهابادی، متین؛ رئیسی، مهدی؛ ذوالفقار دهکردی، سپهر؛ عربی جونقانی، احمد. (۱۳۹۹). «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی تمرین های کتاب فارسی پایه سوم دوره ابتدایی براساس اهداف متن نوشتاری مهارتهای خوانداری»، ششمین همایش ملی پژوهش های نوین در حوزه علوم انسانی، اقتصاد و حسابداری ایران، تهران.
۱۳. لطفی، نگار؛ احمدی، سیده سوسن. (۱۳۹۹). «تحلیل محتوای کمی ارتباطی متن نوشتاری بر اساس اهداف کتاب فارسی خوانداری پایه ی پنجم ابتدایی»، نخستین کنفرانس ملی علوم شناخت و تعلیم و تربیت، شیراز.
۱۴. نادری بلداجی، محمدجواد؛ نادری، فرزاد؛ عربی جونقانی، احمد. (۱۳۹۹). «تحلیل محتوای ارتباطی کتاب هدیه های آسمانی دوم دبستان براساس اهداف مورد انتظار»، دومین کنفرانس ملی یافته های نوین یاددهی-یادگیری در دوره ابتدایی، بندرعباس.
۱۵. قورچائی، معین؛ کار، امید. (۱۳۹۹). «تحلیل محتوای ارتباطی تمرین ها و اهداف کتاب ریاضی جدیدالتالیف پایه ششم ابتدایی»، دومین همایش ملی آموزش ریاضی ابتدایی، گرگان.
۱۶. بلاغی، سمیع علی؛ تیموری، صونا. (۱۳۹۸). «تحلیل محتوای ارتباطی اهداف تدوین شده در کتاب راهنمای معلم بر اساس متن نوشتاری کتاب فارسی پایه ششم ابتدایی (چاپ ۱۳۹۸)»، سومین همایش ملی روانشناسی، تعلیم و تربیت و سبک زندگی، قزوین.
۱۷. بلاغی، سمیع علی؛ تیموری، صونا. (۱۳۹۸). «تحلیل محتوای ارتباطی تمرین های درسی کتاب مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی (چاپ ۱۳۹۸) بر اساس اهداف رفتاری تدوین شده در کتاب راهنمای معلم»، چهارمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد.
۱۸. اسدی، محمد؛ رجبو، علی؛ اصغرزاده، مهدی؛ شیرازی، رضا. (۱۳۹۷). «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی اهداف براساس متن نوشتاری کتاب جدیدالتالیف علوم تجربی پایه ششم ابتدایی»، ششمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی، روانشناسی و مشاوره ایران، تهران.
۱۹. شیرازی، رضا؛ آذرمهر، معصومه؛ کلاتی، مریم؛ ترابیان، ماه مریم. (۱۳۹۵). «بررسی تحلیل محتوای ارتباطی اهداف براساس متن نوشتاری کتاب جدیدالتالیف فارسی مهارتهای خوانداری پایه دوم ابتدایی»، کنگره بین المللی زبان و ادبیات، مشهد.
۲۰. فتوحی، محمود. (۱۳۹۳). آیین نگارش مقاله پژوهشی. چاپ یازدهم، تهران، انتشارات سخن.